

MUUSIKA- KOMMENTAAR

Ooper käib ka aias

Ja mitte päris selline nagu vana Jarmsa «Apelsini» laulus, mis julgustas ooperipelglike teatrisse tulema sõnadega «Kuid ooper käib ka puhvetis». Ei tea, kas «Estonia» talveaia baar kedagi ooperi juurde meelitab, ent ooper tunneb aia suhtes külgetõmbejõudu. Draamateatri puhul peetakse normaalseks, kui tal on kassat teeniv suur ja elitaarne väike lava. Samasugune jagunemine ooperimajas ei tohiks võõristust tekitada. Ma ei arva, et «Estonia» talveaia praegune repertuaar ja publik oleksid suure saali omadest väga erinevad. Aed mängupaigana pakub aga mitmeid põnevaid võimalusi, mille avastamine tundub alles poolel teel olevat. Akustika pole just parim, kuid see võib isegi kasuks tulla («Don Pasquale» ansamblid ei sulanud kokku ning esmakordselt sai kuulda, mis teksti keegi laulab).

Kõige olulisem erinevus on Kruumikonventsiooni lõhutus nii esineja kui vaataja suhtes. Pole orkestriauku kui lava saalist eraldavat ja kaugendavat lõhet. Puudub lavakarp, mis ooperi turvaliseks marionetimaailmaks muudaks. Pole selget valguspiiri esinejate ja vaatajate lahutamiseks. Binoklid on mõttetud. Siia pole ehitatud loože salakavala tagamõttega need konkureerivaks näitelavaks muuta. Puudub kõik see vana ja veider, mis teebki ooperist ooperi — nii on arvatud. Olen sellega nõus, kui ooperi all mõelda midagi kindlapiirilist, möödunud sajandisse kuuluvat ja pisut tolmust. Et see eetekujutus on väga tugevasti juurdunud, nimetagem pealegi konventsioonivälist ooperit muusikadraamaks. Selle mõiste alla mahub ka meie sajandil loodu paremini. Muusikadraamat kui sellist ei maksaks küll seostada ainult Wagneri nimega (seda enam, et suurele reformatorile see nimetus üldse ei meeldinud).

Selles konventsioonivabas ruumis, millena talveaeda vaatame, on mitmetasandilist põrandapinda, sambaid, treppe ja muidugi taimestik, mis vajadusel edukalt dekoratsioonina esineb. Tingliku «lava» võib paigutada ükskõik kuhu. Lauljad tunnevad end kahtlemata kindlamini podiumil (Pergolesi «Teenija-käskijanna»), ent seninähtuist (nähtud pole kahjuks kogu repertuaar) õnnelikem lavastus on Donizetti «Don Pasquale», mis asetab tegevuse publikust ümbritsetuna aia keskele. Kohkumusega olen siingi märganud suure lava stampvõtteid (Puccini «Öde Angelica»). Aia intiimsem atmosfäär ootab teistsugust mängu. Siin on võimalik lepitada ooperifilmide nüansirikkusega harjunud vaatajat, pakkudes talle psühholoogilist peentööd, nn väikesi tegevusi, mis suurelt la-

Series konventsioonivabas ruumis, millena talveaeda vaatame, on mitmetasandilist põrandapinda, sambaid, treppe ja muidugi taimestik, mis vajadusel edukalt dekoratsioonina esineb. Tingliku «lava» võib paigutada ükskõik kuhu. Lauljad tunnevad end kahtlemata kindlamini podiumil (Pergolesi «Teenija-käskijanna»), ent seninähtuist (nähtud pole kahjuks kogu repertuaar) õnnelikem lavastus on Donizetti «Don Pasquale», mis asetab tegevuse publikust ümbritsetuna aia keskele. Kohkumusega olen siingi märganud suure lava stampvõtteid (Puccini «Öde Angelica»). Aia intiimsem atmosfäär ootab teistsugust mängu. Siin on võimalik lepitada ooperifilmide nüansirikkusega harjunud vaatajat, pakkudes talle psühholoogilist peentööd, nn. väikesi tegevusi, mis suurelt lavalt iialgi mõjule ei pääse — loetelu tuleks päris pikk. Suure lava nukustiili võiks siin, kus inimene palju rohkem inimesena mõjub, ainult paroodiaks kasutada.

Oma võlu on sellelgi, et etendus kõigile vaatajaile päris ühtmoodi ei paista. Detailiküllasus loob vaatajas tunde, et ta ei suuda kõike haarata, ja sunnib tähelepanu teritama. Barokse detailitöötusega hoogre koomiline ooper või ülipeenekoeline psühholoogiline kammerdraama on ehk parimad, mida aias laua taga istudes nautida võiks. Eriti lõbusate etenduste korral on joogilõbu kaasnemine väga sobiv. Võibolla see ongi teatud liiki elitaarsus.

LIIS KOLLE

